

บทที่ 2

ระบบบริการสุขภาพ

การจัดบริการสุขภาพของจังหวัดสงขลา โดยทั่วไปแบ่งตามระดับการให้บริการ (Level of Care) เช่นเดียวกับการจัดบริการของทั้งประเทศ โดยจัดแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การดูแลสุขภาพด้วยตนเองในระดับครอบครัว (Self Care Level) หมายถึง การพัฒนาศักยภาพให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพด้วยตนเอง รวมถึงการตัดสินใจเลือกปฏิบัติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย แนวโน้มประชาชนมีความตระหนักในการดูแลตนเองด้านสุขภาพมากขึ้น เช่น การลดการสูบบุหรี่หรือมีการออกกำลังกาย แต่ขณะเดียวกันการดูแลสุขภาพตนเองเมื่อเจ็บป่วยน้อยลง โดยหันไปใช้บริการจากสถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนมากขึ้น

2. การบริการสาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health of Care Level : PHC) หมายถึง การบริการสาธารณสุขที่ ดำเนินการโดยประชาชนด้วยตนเองและสามารถจะทำได้ในระดับชุมชน เป็นงานสาธารณสุขแบบผสมผสานทั้งการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ วิทยาการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่ใช้ไม่สูงมากนัก ซึ่งจะเหมาะสมและสอดคล้องกับ ขนบธรรมเนียมและความต้องการของชุมชน การบริการสาธารณสุขในระดับนี้ ผู้ให้บริการคือ ประชาชนด้วยกันเองและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรืออาสาสมัครประเภทอื่นที่เป็นประชาชนด้วยกันเองไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ การบริการระดับนี้ จึงใกล้ชิดกับการดูแลรักษาตนเองและบริการสาธารณสุขระดับต้นเป็นอย่างมาก

3. การจัดบริการสุขภาพระดับต้น (Primary Care Level หรือ Primary Medical Care : PMC) เป็นการจัดการด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประเภทต่างๆ และแพทย์ทั่วไป ลักษณะของระบบบริการสุขภาพระดับต้นของไทย นอกจากในระดับสถานีอนามัยและโรงพยาบาลชุมชนแล้ว จะเป็นลักษณะที่ไม่มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน และทั้งหมดยังไม่มีลักษณะของการดูแล ให้บริการแบบองค์รวมในระดับครัวเรือน นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า จึงมุ่งเน้นการพัฒนาระบบบริการระดับต้นที่ดูแลแบบองค์รวมทุกครัวเรือน ในอนาคตอันใกล้คงจะได้เห็นบริการระดับต้นที่เป็นองค์รวม และเข้มแข็งขึ้น บริการสุขภาพระดับต้นในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วยหน่วยบริการดังนี้ คือ

- สถานีอนามัย (สอ.) เป็นหน่วยบริการสุขภาพระดับตำบลหรือระดับหมู่บ้าน ทั่วไป ที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนมากที่สุด (First Line Health Service) ครอบคลุมประชากรประมาณ 1,000 – 5,000 คน มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติประจำ คือพนักงานอนามัย ผดุงครรภ์ พยาบาลเทคนิค ปัจจุบันบางแห่งมีทันตภิบาล พยาบาลวิชาชีพ และนักวิชาการสาธารณสุข บรรจุเข้าทำงานในสถานีอนามัยด้วย การให้บริการจะเน้นการ

ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และรักษาพยาบาล ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินการจะอยู่ภายใต้การกำหนดมาตรฐานการนิเทศงาน และการสนับสนุนทางวิชาการจากโรงพยาบาลชุมชน

- ศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล, แผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนทุกระดับ รวมถึงการดำเนินการลักษณะเป็นคลินิกเวชปฏิบัติครอบครัว คลินิกชุมชน ศูนย์แพทย์ชุมชน ศูนย์สุขภาพชุมชนตามโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ตลอดจนคลินิกเอกชน เป็นการบริการผู้ป่วยนอกทั่วไป โดยแพทย์และบุคลากรระดับวิชาชีพ
- ร้านขายยา จัดเป็นบริการระดับต้นอย่างหนึ่ง ซึ่งดำเนินการโดยเภสัชกรหรือผู้ได้รับการอบรมความรู้ด้านยา

4. การจัดบริการสุขภาพในระดับกลาง (Secondary Care Level หรือ Secondary Medical Care : SMC) เป็นการจัดบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ดำเนินการโดยแพทย์ที่มีความชำนาญสูงปานกลาง ประกอบด้วยหน่วยบริการทั่วไปและแพทย์เฉพาะทางสาขาหลัก ดังนี้

- โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) เป็นหน่วยบริการสุขภาพที่ให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขระดับอำเภอ มีเตียงสำหรับผู้ป่วยตั้งแต่ 10 เตียง ไปจนถึง 150 เตียง ครอบคลุมประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีแพทย์และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอื่นๆปฏิบัติงานประจำ การให้บริการจะเน้นหนักในด้านการรักษาพยาบาลมากกว่าสถานบริการในระดับต้น
- โรงพยาบาลทั่วไปหรือโรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลขนาดใหญ่อื่นๆของรัฐ โรงพยาบาลทั่วไปเป็นโรงพยาบาลที่ตั้งอยู่ในระดับจังหวัดหรืออำเภอขนาดใหญ่ มีขนาดและจำนวนเตียงผู้ป่วยตั้งแต่ 200 – 500 เตียง โรงพยาบาลศูนย์ คือโรงพยาบาลในระดับจังหวัดที่มีขนาดเกิน 500 เตียงขึ้นไป และมีแพทย์เฉพาะทางสาขาต่างๆ ครอบคลุม
- โรงพยาบาลเอกชน ที่ดำเนินการโดยไม่มุ่งกำไรหรือดำเนินการแบบธุรกิจ มีแพทย์ปฏิบัติงานประจำหรือมาทำนอกเวลาทำงาน ประชาชนต้องเสียค่าบริการ

5. การจัดบริการสุขภาพระดับสูง (Tertiary Care หรือ Tertiary Medical Care : TMC) เป็นการจัดบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขอื่นๆ ที่ต้องปฏิบัติงานโดยผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ประกอบด้วยหน่วยบริการ ดังนี้ คือ

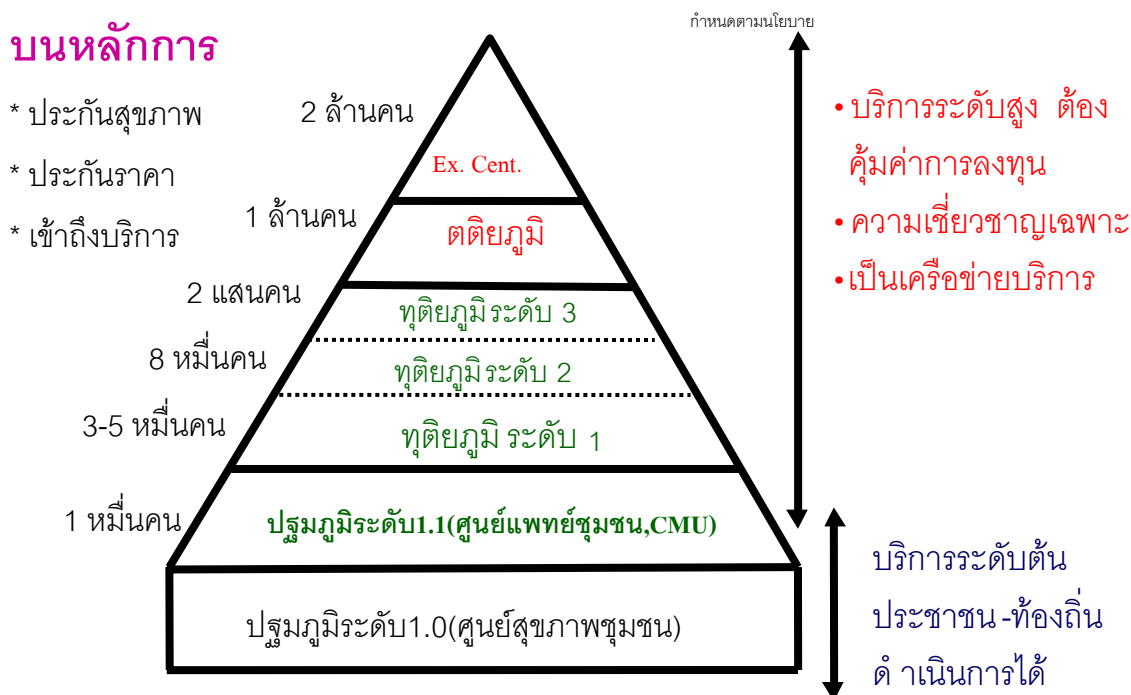
- โรงพยาบาลศูนย์
- โรงพยาบาลทั่วไป
- โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย และโรงพยาบาลใหญ่ของรัฐในสังกัดกระทรวงอื่นๆ
- โรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่ ซึ่งมีแพทย์เฉพาะทางสาขาต่างๆ ครอบคลุมส่วนมากเป็นโรงพยาบาลเอกชนขนาดมากกว่า 100 เตียง

การแบ่งระดับสถานบริการออกเป็นระดับต่างๆ นี้ เป็นการแบ่งคร่าวๆ แต่ในทางปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้ว สถานบริการระดับสูงก็มักจะมีระดับต้นปนอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งการจัดระดับบริการเพื่อรองรับกับการจัดสถานบริการตาม GIS (Geographic Information System) สำหรับใช้ในการวางแผนและขอสนับสนุนการลงทุนด้านบุคลากร ครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้าง โดยการจัดระดับบริการสาธารณสุขในสังกัดโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการเป็นเครือข่าย (Net Work) ของกระทรวงสาธารณสุข ตามระบบข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ซึ่งแบ่งระดับสถานบริการออกเป็น 6 ระดับ คือ

1. หน่วยบริการปฐมภูมิ ระดับ 1 (Main PCU)
2. โรงพยาบาลชุมชน ระดับ 2.1
3. โรงพยาบาลชุมชน ระดับ 2.2
4. โรงพยาบาลชุมชน ระดับ 2.3
5. โรงพยาบาลศูนย์/ทั่วไป ระดับ 3.1
6. โรงพยาบาลระดับ Excellence Center ระดับ 3.2

สรุปดังภาพ

การพัฒนาระบบบริการสุขภาพ แบบเครือข่าย

แพทย์ระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ระดับต้น 1:10,000 GP:SP = 50:50

ข้อมูลทรัพยากรสาธารณสุข

ตารางที่ 1 สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ จำแนกเป็นรายอำเภอ

ลำดับ ที่	อำเภอ	โรงพยาบาล			สถานีอนามัย (แห่ง)		
		ประเภท	แห่ง	เตียง	ขนาดใหญ่	ขนาด ทั่วไป	รวม
1	เมือง	รพท.	1	490	0	10	10
		เฉพาะทาง	1	300			
2	สติงพระ	รพช.	1	30	3	9	12
3	จະนะ	รพช.	1	60	2	17	19
4	นาทวี่	รพช.	1	60	2	15	17
5	เทพา	รพช.	1	30	2	9	11
6	สะบ้าย้อย	รพช.	1	30	0	15	15
7	ระโนด	รพช.	1	60	2	10	12
8	กระแสดินธุ์	รพช.	1	30	0	4	4
9	รัตภูมิ	รพช.	1	30	2	9	11
10	สะเดา	รพช.	1	30	1	17	18
		รพช.	1	30			
11	หาดใหญ่	รพศ.	1	640	3	13	16
12	ควนเนียง	รพช.	1	30	2	4	6
13	นาหม่อม	รพช.	1	30	0	3	3
14	บางกล่ำ	รพช.	1	30	0	5	5
15	สิงหนคร	รพช.	1	30	2	10	12
16	คลองหอยโข่ง	รพช.	1	30	0	4	4
รวม			18	1,970	21	154	175

แหล่งข้อมูล : งานข้อมูลข่าวสาร กลุ่มพัฒนายุทธศาสตร์สาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 2 สถานบริการสาธารณสุขสังกัดกระทรวงอื่นๆ จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	สังกัดกระทรวง	สถานบริการ	จำนวนเตียง
หาดใหญ่	ศึกษาธิการ	โรงพยาบาลสงขลานครินทร์	718
		โรงพยาบาลทันตกรรม มอ.	10
	กลาโหม	โรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์	30
	มหาดไทย	ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครหาดใหญ่	0
		ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองบ้านพรุ	0
เมือง	กลาโหม	โรงพยาบาลฐานทัพเรือสงขลา	10
	มหาดไทย	ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครสงขลา	0
คลองหอยโข่ง	กลาโหม	โรงพยาบาลกองบิน 56	30
สะเดา	มหาดไทย	ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองสะเดา	0
		ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองปาดังเบซาร์	0
รวม			798

ตารางที่ 3 โรงพยาบาลเอกชน จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	ลำดับที่	สถานบริการ	จำนวนเตียง
หาดใหญ่	1	โรงพยาบาลราษฎร์ยินดี	196
	2	โรงพยาบาลมิตรภาพสามัคคี	56
	3	โรงพยาบาลศิริรินทร์	120
	4	โรงพยาบาลกรุงเทพหาดใหญ่	200
สะเดา	5	โรงพยาบาลพัทยเวช	30
รวม			602

แหล่งข้อมูล : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4 จำนวนคลินิกเอกชน ร้านขายยาและสถานบริการอื่นๆ ภาคเอกชน จังหวัดสงขลา

ประเภท		จำนวน (แห่ง)
1	คลินิกเอกชน	รวม (แห่ง) 326
	- คลินิกเวชกรรมทั่วไป	162
	- คลินิกเวชกรรมเฉพาะทาง	73
	- คลินิกการพยาบาลและผดุงครรภ์	2
	- คลินิกกายภาพบำบัด	3
	- คลินิกเทคนิคการแพทย์	6
	- คลินิกการแพทย์แผนไทย	6
	- สหคลินิก	4
	- คลินิกทันตกรรม	70
	ทันตกรรมทั่วไป	66
	ทันตกรรมเฉพาะทาง	2
ทันตกรรมชั้นสอง	2	
2	ร้านขายยา	รวม (แห่ง) 381
	- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	221
	- ร้านขายยาแผนปัจจุบันบรรจุเสร็จ	92
	- ร้านขายยาแผนโบราณ	68
3	สถานประกอบการเพื่อสุขภาพที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน	รวม (แห่ง) 72
	- สปาเพื่อสุขภาพ	6
	- นวดเพื่อสุขภาพ	61
	- นวดเพื่อเสริมสวย	5

ที่มา : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

ตารางที่ 5 จำนวนบุคลากรทางด้านสาธารณสุข และอัตราส่วนต่อประชากร จังหวัดสงขลา

บุคลากร/เตียง	กระทรวง สาธารณสุข	กระทรวง อื่นๆ	เอกชน	รวม	อัตราส่วนต่อ ประชากร ** (ภาครัฐ กสธ.)	อัตราส่วนต่อ ประชากร ** (รวมทุก สังกัด)
แพทย์	230	397	319	946	1: 5,555	1: 1,351
ทันตแพทย์	56	102	49	207	1: 22,817	1: 6,173
เภสัชกร	130	20	38	188	1: 9,829	1: 6,797
พยาบาล วิชาชีพ *	1,419	599	369	2,387	1: 900	1: 534
พยาบาล เทคนิค	518	31	5	554	1: 2,467	1: 2,306
เตียง	1,970	798	602	3,370	1: 649	1: 379

แหล่งข้อมูล : หน่วยการเจ้าหน้าที่ งานบริหาร , กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข ,

: การสำรวจข้อมูลทรัพยากรประจำปี 2548 งานข้อมูลข่าวสาร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา

หมายเหตุ :* ยกเว้นพยาบาลวิชาชีพ สังกัดวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา จำนวน 41 คน

** อัตราส่วนต่อประชากร จากประชากรกลางปี (1 ก.ค. 48) จำนวน 1,277,748 คน